

Ændringsforslag nr. 21 forkastedes ved, at § 9 vedtoges med 133 stemmer mod 25.

§§ 10-13 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (K. J. Mortensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser, lov om fritidsundervisning m. v. og lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v.

Lovforslagets §§ 1-4 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (K. J. Mortensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:
Anden behandling af forslag til lov om friskoler og private grundskoler m. v.

(Lovforslag nr. L 76. Fremsat 11/3 77. Første behandling 23/3 77. Betænkning 11/5 77).

Der var stillet 12 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag på blad nr. 542:

Af undervisningsministeren:

Til § 1.

1) I stk. 1 affattes 2. pkt. således:
»De kan i tilknytning hertil omfatte 1-årige 10. klasser samt efter regler, der fastsættes af

undervisningsministeren, tillige 1-årige børnehaveklasser.«

Til § 4.

2) I nr. 3 indsættes efter »området«: », medmindre skolen selv kan tilbyde denne undervisning.«

Til § 13.

3) Stk. 3 affattes således:

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan fravige bestemmelserne i stk. 1, nr. 1, og stk. 2, for skoler, der udelukkende henvender sig til nationale mindretal, samt for skoler, der var i virksomhed i skoleåret 1976-77, og som er eller efter 1967 har været beliggende i landzone eller et hertil svarende område.«

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Ændringsforslaget tilsikrer, at eventuelle børnehaveklasser ved de af loven omfattede skoler ikke skal følge de for folkeskolen gældende regler, men regler der fastsættes af undervisningsministeren.

Til nr. 2.

Ændringsforslaget giver de private skoler mulighed for selv at etablere undervisning i modersmålet for fremmedsprogede elever. Efter de for folkeskolen gældende regler er det en forudsætning for, at kommunen er forpligtet til at etablere modersmålsundervisning for fremmedsprogede elever, at der er tilmeldt 12 elever i samme sprog. Man forventer imidlertid, at kommunen vil tage initiativ til en koordinering af tilmeldingerne og undervisningen, således at man undgår den situation, at der i folkeskolen kun melder sig så få elever, at undervisningen ikke skal gennemføres i kommunen, selv om det samlede antal elever fra folkeskolen og den private skole ville være tilstrækkeligt til at udløse kommunens forpligtelse.

Til nr. 3.

Ændringsforslaget udvider ministerens dispensationsbeføjelser til at omfatte bestående skoler, der inden for de sidste 10 år er eller har været beliggende i landzone eller et dertil svarende område. Med denne udvidelse skulle der være tilvejebragt mulighed for at bevare alle bestående skoler, som ikke opfylder lovforslagets elevtalskrav.

Den fg. formand (K. J. Mortensen):

Jeg har modtaget meddelelse om, at forslagsstillere vedrørende ændringsforslagene nr. 2, 4 og 9 i betænkningen tager de nævnte ændringsforslag tilbage. Ønsker nogen at optage disse ændringsforslag? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er de bortfaldet.

Jeg gør dog opmærksom på, at der for så vidt angår ændringsforslagene nr. 2 og 4 i betænkningen er tale om et formelt bortfald, idet de hermed enslydende ændringsforslag nr. 1 og 2, der er stillet af undervisningsministeren uden for betænkningen på blad nr. 542, består.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Helle Degn (S):

Under udvalgets arbejde med dette lovforslag konstaterede vi med tilfredshed, at Frie Grundskolers Fællesråd ligesom vi ser det som en fordel, at disse parallelskoler til folkeskolen ikke drives som lukkede private skoler, hvorom der kan rejses tvivl med hensyn til de økonomiske motiver til skolernes oprettelse og drift, og at man selv sætter pris på, at disse skoler fungerer som selvejende institutioner, hvorved der er mulighed for offentlig indsigt med skolernes økonomiske forhold.

For det andet konstaterede vi også med glæde, at denne fællesorganisation af de frie og private grundskoler sluttede op omkring den tildelingsmetode, som er baggrunden for lovforslaget. Også på baggrund af tilslutningen fra Frie Grundskolers Fællesråd kan jeg anbefale lovforslaget til vedtagelse med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Derimod må socialdemokratiet erklære sig uenig med forslagsstillerne til ændringsforslagene nr. 5 og 6 i betænkningen, da vi betragter denne nedsættelse af det samlede elevtal på den enkelte skole helt ned til 10 elever som uacceptabel og uøkonomisk og egentlig som en form for økonomisk overbudspolitik, hvorfor vi må anbefale, at man stemmer imod ændringsforslagene nr. 5 og 6.

Ændringsforslagene nr. 1, 3, 7, 8, 10, 11 og 12 må vi anbefale at man stemmer imod, og det gør socialdemokratiet ud fra den motivering, at de problemer, som er rejst i ændringsforslagene, mener vi er mest hensigtsmæssigt løst i det af ministeren fremsatte lovforslag.

Afslutningsvis vil jeg give udtryk for et ønske og et håb om, at parallelskolerne ved hjælp af denne lov får mulighed for at trives i et fornuftigt samarbejde med folkeskolen, hvorfor vi kan anbefale, at man stemmer for de af ministeren stillede ændringsforslag og for lovforslaget som helhed.

Halvgaard (FP):

Fremskridtspartiet er bekymret over den udvikling, der foregår i forbindelse med hele vores uddannelsesvæsen og inden for hele uddannelsessektoren. Vi mener, det er en fundamental fejltagelse at bygge videre på et uddannelsessystem på grundlag af en folkeskolelov, som ikke tilgodeser samfundets ønsker og interesser. Nærværende forslag til lov om friskoler og private grundskoler er et tydeligt eksempel og vil betyde ensretning og gøre begrebet friskoler illusorisk. Skal begrebet friskoler eksistere som et alternativ til den offentlige skole, kan det ikke være rigtigt at gennemføre en lovgivning, der betyder ensretning for alle Danmarks grundskoler. Der må naturligvis stilles de samme krav til de obligatoriske fag, på samme måde som tilfældet er i folkeskolen. Men herudover må en friskole stå frit med hensyn til det pædagogiske, det juridiske og det økonomiske.

Der er stillet en hel del ændringsforslag, som fremskridtspartiet kan tilslutte sig, fordi de trods alt betyder en forbedring af det foreliggende lovforslag.

Bertel Haarder (V):

Jeg takker for den fg. formands bemærkning om de tilbagetagne ændringsforslag, for den befrier mig for at sige, at jeg egentlig synes, det er lidt underligt, at ministeren stiller vores ændringsforslag, hvorefter vi må tage vores tilbage. Men nok om det.

Vi har også stillet en række andre ændringsforslag, og det er sket efter den recept: vi vil gerne fedte lidt med skolernes penge, men ikke med skolernes frihed til at indrette sig anderledes. Vi har syntes, at lovforslaget i lidt for ringe grad bærer arven fra dansk skolefrihedstradition videre, og at der er nogle unødvendige begrænsninger vedrørende mindstestørrelse, årgangstal og styringsmekanismer. Når fru Helle Degn siger, at vi vedrørende mindstestørrelsen begår økonomisk overbudspolitik, må jeg svare, at det dog ikke er værre, end at

[Bertel Haarder.]

man har haft den mindstestørrelse i årtier; det er altså ikke mere overbud, end at dette land har kunnet leve med det i lang tid. Nej, det, det drejer sig om, er, at der altså nu skal strammes, og det på trods af at der ikke er skygge af grund til at gøre det.

Jeg vil ikke dermed sige, at de mindste skoler skal have lov til at bruge langt flere penge pr. elev end de større skoler, men jeg vil sige, at hvis vi ellers har nogle hensigtsmæssige styringsmekanismer, skal man have lov til at indrette sig også med en lilleskole, en ganske lille skole, men uden at man derved kan pålægge det øvrige samfund en hel række meget store ekstraudgifter. Det er det, der er princippet, og derfor kan jeg heller ikke tilslutte mig den timetalsstyring, som lovforslaget indeholder, fordi den f. eks. vil umuliggøre, at en skole, der har til huse i meget primitive lokaler, kan kompensere for det ved til gengæld at have meget lave klassekvotienter. Det synes jeg ellers der kan blive en god skole ud af, men det skal altså ikke længere være tilladt, og det beklager jeg meget. Jeg ville have ønsket, at vi i stedet for kunne have nøjedes med at styre pengene, men ikke at styre lærertimeforbruget; det er dog pengene, der vedkommer os. Om skolen vil bruge deres penge til fine ydre forhold eller til lave klassekvotienter burde de selv have haft lov til at afgøre, og det går vores ændringsforslag ud på at de skal have lov til. Jeg beklager, at der ikke kunne blive flertal for det. Jeg tror, at vi kommer til at vende tilbage til den sag, for det vil ikke gå godt med denne timetalsstyring, det er jeg overbevist om. Jeg tror, den pågældende organisation vil begræde i de kommende år, at den gav sin tilslutning og ligefrem kaldte denne ordning genial; det er den minsandten ikke.

Men alt i alt kan vi vel sige om denne lovgivning, at den, med de ændringsforslag som der nu er blevet flertal for, og som ministeren stiller i stedet for os, er næsten lige så god som den gamle. Under disse omstændigheder vil vi da overveje at stemme for lovforslaget til sidst.

Gerda Møller (KF):

Det ville være forkert ikke at være tilfreds med de ændringsforslag, som undervisningsministeren har stillet, når forholdet er det, som hr. Bertel Haarder var inde på, at ministeren faktisk har fulgt et flertals ønske og stillet de ændringsforslag, som vi har stillet. Det er kun

godt, at ministeren har gjort det. Det vil sige, at der nu bliver mindre indskrænkning i skolerne frihed end efter det oprindelige lovforslag, når det gælder børnehaveklasse, 10. klasse, undervisning af fremmedsprogede elever og muligheden for at bevare alle bestående skoler uanset elevtalskrav.

Det ville nok være for meget forlangt, om ministeren ville opfylde alle fremsatte ønsker, men at ministeren ikke har villet tage hensyn til det store flertal, der finder, at der også i fremtiden må være mulighed for dannelse af frie skoler som private skoler, er helt uforståeligt for det konservative folkeparti. Hvis der virkelig i de vedtægter, som de enkelte skoler kan lave, kunne indbygges den sikkerhed, som ministeren mener kan indbygges for at modvirke infiltration, kan jeg ikke rigtig forstå, at vi har fået henvendelse fra bl. a. Landsforeningen til oprettelse af kristne friskoler m. v. for at sikre, at der stadig væk kan oprettes private skoler. De tror i hvert fald ikke på, at man kan løse problemet på den af ministeren anførte måde, og det er altså også baggrunden for, at vi sammen med andre partier har stillet ændringsforslag for dette område.

Under første behandling kom jeg ind på de private realkursers problemer. At de fortsat kan opretholdes, burde der være tilfredshed med, men konkurrencen fra de prøveforberedende enkeltfagskurser og opretholdelsen af kursusafgiften samt endelig den fortsatte afvisning af en fripladsordning i lighed med den, efterskolerne har, gør, at der må sættes et stort spørgsmålstegn ved muligheden for en fortsat opretholdelse af disse kurser. Det vil vi stærkt beklage, men det er den konsekvens af lovforslaget, som ministeren selv drager i det svar, hun har givet udvalget på spørgsmål nr. 16. Vi er stadig skeptiske over for dette lovforslag, og vi tror, det ender med, at vi ikke kan stemme for det.

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg skal ganske kort meddele, at med de ændringsforslag, som ministeren og vi selv har stillet, kan centrum-demokraterne stemme for lovforslaget. Jeg skal dog blot sige, at der er ét meget væsentligt ændringsforslag for os, nemlig ændringsforslag nr. 7 til § 13.

Det vedrører, om skolen skal være en privat skole eller en privat selvejende institution. Vi har ligesom andre ønsket, at ministeren stadig væk skulle kunne fastsætte, at der skulle være

[Ingolf Knudsen.]

tale om private skoler, hvis økonomiske forhold ministeren skulle godkende og at man skulle oprette selvejende institutioner side om side med dem. Såfremt dette ændringsforslag falder, vil vi kræve behandling af lovforslaget mellem anden og tredje behandling.

Ebba Strange (SF):

Hr. Halvgaard konstaterede, at han var bekymret for udviklingen inden for uddannelsessektoren. Det er jeg også, men jeg er det snarere på grund af de felttog i retning af ensretning, som bl. a. hr. Halvgaards parti har gjort sig til talsmand for. Derfor synes jeg også, det er vigtigt, at vi har en friskolelov, der kan fungere, fordi der på mange af landets friskoler er blevet foretaget et udviklingsarbejde, der også har været til gavn for det offentlige skolesystem.

Jeg vil takke ministeren for, at hun har stillet de ændringsforslag, især det om børnehaveklasserne, som står mit hjerte særlig nær, men også de to andre, således at vi får et flertal bag dem. Jeg tror, at vi med disse ændringsforslag kan få en friskolelov, som kan fungere. Jeg synes også, vi har fået bekræftet af de henvendelser, vi har fået i uddannelsesudvalget, at friskolerne med de ændringer ikke bare vil kunne leve og eksistere, men også kunne udvikle sig.

Jeg skal ikke gå langt ind i filosofiske diskussioner om hr. Bertel Haarders økonomiske styringsmodeller og undervisningsministerens. Jeg tror, at når vi har organisationens udtryk for, at det kan fungere på denne måde, er det rimeligt at prøve det.

Til allersidst vil jeg sige, at jeg er helt enig i forslaget om, at vi ikke kan acceptere, at friskoler er privat ejede. Der må ikke under nogen form kunne drives personlig økonomisk spekulation på dette område, og derfor håber jeg meget, at ændringsforslag nr. 7 ikke bliver vedtaget, men at en friskole altid skal være en selvejende institution.

Freddy Madsen (DKP):

Det har hele tiden været vores forudsætning ved stillingtagen til denne lovgivning, at vi skulle have en sådan ligestilling mellem folkeskolen og de private skoler, at friskolerne ikke blev et alternativ på den måde, som jeg forstår nogle af ordførerne har opfattet det, nemlig at

hvis man ikke var tilfreds med den devaluerede folkeskole, man har, kunne man bare flytte over i den private skole, men at der virkelig skulle foreligge særlige forhold med hensyn til meningsdannelser osv. Jeg synes, at den balance, der nu er nået igennem lovforslaget og de ændringer, som er foreslået af undervisningsministeren, selv om der naturligvis kan være tvivl og skepsis på visse områder, vel nok er det bedste, man kan forvente i denne situation. Derfor kan vi stemme for de ændringsforslag, der er stillet af undervisningsministeren, og må afvise de øvrige.

Svend Haugaard (RV):

En del af de ændringsforslag, som har mulighed for at blive vedtaget, er en forbedring af lovforslaget. Vi er glade for ændringsforslaget til § 1. Det ville være ret meningsløst, om børnehaveklasserne i friskolen skulle følge folkeskolens regler, som ikke følges af friskolen i øvrigt, og vi er ligeledes glade for ændringsforslagene til § 4 og til § 13, stillet af ministeren uden for betænkningen. Det er også godt, at landzoneskolen får sin chance.

Vi beklager, at ministeren ikke har kunnet tilslutte sig ændringsforslaget til § 2, som skulle gøre det muligt at oprette en friskole for 3 årgange. I en række landdistrikter, hvor der er meget, meget langt til skolen for et 6-7 års barn, kunne det være en betydelig fordel, om man på friskolebasis var i stand til at oprette en forskole på de 3 årgange. Vi beklager, at der ikke har kunnet skaffes flertal herfor. Jeg tror, det havde været noget meget rigtigt også af hensyn specielt til det lille barns lange vej i skolebussen, om man havde fulgt det ændringsforslag. Jeg vil anbefale, at man stemmer for det.

Vi vil i øvrigt stemme for lovforslaget og for de nævnte ændringsforslag stillet af ministeren uden for betænkningen samt det nævnte ændringsforslag nr. 3 i betænkningen.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Vi har jo ikke skolepligt i Damark, som vi alle ved, men undervisningspligt. Derfor finder vi i kristeligt folkeparti, at det er meget vigtigt, at forældrene virkelig får mulighed for selv at vælge den form, under hvilken deres børn skal undervises. Vi ønsker i så vid udstrækning som muligt, at alle uanset sociale forhold kan have mulighed for at vælge den skoleform, man ønsker. Derfor ønsker vi også at arbejde heni-

[Inger Stilling Pedersen.]

mod, at skolepengene følger barnet, sådan at man er frit stillet med hensyn til, hvilken skoleform man måtte ønske.

Som lovforslaget kommer til at se ud med de ændringsforslag, vi har stillet sammen med andre, og som ministeren nu har overtaget, er der meget godt i det, men der er ét problem, hvis løsning det ikke har været muligt at skaffe flertal for, og det er de private skoler. Da vi allerede ved første behandling sagde, at forudsætningen for, at vi kunne medvirke til lovforslagets vedtagelse var, at man bevarede og sikrede, at der fortsat kunne oprettes private skoler, er vi i den situation, at vi, selv om der er kommet meget godt i lovforslaget, alligevel ikke kan medvirke til dets gennemførelse. Vi beklager meget dybt, at det ikke er lykkedes at skaffe det flertal, og vi er meget skuffede over, at det radikale venstre ikke kunne bakke op bag dette forslag; det er jo faktisk deres få stemmer, der mangler i, at ændringsforslaget kunne være blevet vedtaget.

Jeg kan ikke rigtig være enig i de udtalelser, der kom om, at der ikke må kunne være økonomiske interesser bag. Det bliver nærmest fremstillet sådan, at hvis man har en privat skole, har man også økonomiske interesser i det, men det er jo netop præciseret i ændringsforslaget, at der ikke må være nogen økonomisk interesse i det.

I bemærkningerne til ændringsforslaget står der klart, at når man ikke ønsker, der skal være mulighed for at oprette private skoler, er det, fordi man ikke ønsker en snæver skole, man ønsker, at en så bred kreds som muligt skal bakke skolen op. Der står jo ikke, at det er det økonomiske, der er det væsentlige. Vi finder, at vi, når vi kan få det ændringsforslag igennem, har svigtet de kristne friskoler i Danmark. Vi ønsker selvfølgelig, at der skal være forældreopbakning, og at der skal være forældre med i råd o. lign., noget, som man har draget i tvivl, men vi ønsker, at en skole, der er oprettet på et bestemt idégrundlag, skal have lov til at fortsætte på dette grundlag, og det mener vi ikke sker her.

Så skal jeg også lige sige, da det ikke fremgår af betænkningen, at vi stemmer for ændringsforslag nr. 10 og imod ændringsforslag nr. 12, da vi ikke mener, man skal røre ved befordringsgodtgørelsen, som den er nu.

Alfred Hansen (DR):

Væsentligt for retsforbundet har det været, at der også i Danmark fremover skal være mulighed for at oprette friskoler endog i tyndt befolkede områder.

Hvis det ikke var muligt, var det væsentligt for os, at de skoler, der var i gang, under alle omstændigheder kunne køre videre. Det ser nu ud til, med det ændringsforslag ministeren har stillet, efter at vi havde foreslået, at de eksisterende skoler skulle have lov til at køre videre, at de på anden måde kan få lov til det, og jeg vil sige tak til ministeren for denne imødekommenthed.

Tilbage står så, hvordan mulighederne fremover skal være for at oprette friskoler, som vi finder er vigtige for at kunne give vore børn forskellige uddannelsesmuligheder. Det er nu engang sådan, at de forældre, som ønsker deres børn undervist i en friskole, betaler deres skat som alle andre borgere også til kommunen, og disse penge bruges til at drive den kommunale skole, folkeskolen, for, og hvad var så mere naturligt, end at de fik disse penge med, som de har indbetalt, og hvoraf en del går til undervisningen i folkeskolen, med over i de private skoler, over i en friskole. Det er det, vi primært ønsker, men det har ikke noget med denne lovgivning at gøre, det må vi se på i næste samling. Jeg tror, der er mulighed for at finde et flertal for det, som vi forstår ved begrebet flydende skolepenge.

Jeg vil stærkt appellere til her i 11. time, at man stemmer for ændringsforslag nr. 5, som er stillet af hr. Bertel Haarder, hr. Brøndlund Nielsen m. fl., eller, hvis man ikke kan det, så i hvert fald stemmer for ændringsforslag nr. 6, som er stillet af retsforbundet, og som er knap så krævende også økonomisk, men som skulle kunne formidle begge synspunkter i dette ting efter min vurdering. Der er ikke tale om større udgifter, der er tale om status quo, altså at man ikke skal op på 28 elever for at kunne starte en ny skole, men at man lægger sig fast på de 20, som vi har i den gældende lovgivning.

Jeg håber på, at vi her finder et flertal, så vi får en brugelig friskole, en friskole, som netop understreger et almindeligt ønske og ikke bare fra retsforbundet om frie uddannelsesmuligheder i Danmark. De tanker, Christen Kold og andre førte frem for mange år siden, er vigtige stadig væk og bør få lov til at præge undervis-

[Alfred Hansen.]

ningen herhjemme. Jeg appellerer stærkt til, at man stemmer enten for ændringsforslag nr. 5 eller ændringsforslag nr. 6.

Steen Folke (VS):

Under førstebehandlingen af dette lovforslag gjorde jeg rede for, at lovforslaget indeholder forskellige stramninger og nedskæringer, som gør, at vi ved tredje behandling vil stemme imod det, ligesom vi i sin tid stemte imod folkeskoleloven. Jeg har undervejs haft et par diskussioner med den socialdemokratiske ordfører om, i hvilken grad nogle skoler faktisk kommer i klemme som følge af disse forslag. Jeg tror nok, vi er nået frem til en form for enighed om, at der er nogle skoler – ikke et flertal, men dog et væsentligt mindretal af skoler – som faktisk kommer i klemme som følge af visse af de bestemmelser, der ligger i lovforslaget, og det er altså for VS tilstrækkeligt til, at vi vil gå imod lovforslaget som helhed.

Jeg skal ikke opremse VS' stillingtagen til samtlige ændringsforslag, men nøjes med at gøre opmærksom på, at vi kan stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag, og at vi derudover vil stemme for det af retsforbundet stillede ændringsforslag nr. 6, som tilsigter at bevare det elevtalskrav på 20, som hidtil har været gældende, i stedet for de 28, som det nu foreslås hævet til.

Jeg vil også lige gøre opmærksom på, at vi agter at undlade at stemme til ændringsforslag nr. 10. Vi er imod den styringsform med lærerskematimeforbruget, som foreslås indført i loven, men vi føler os heller ikke overbevist om, at den form for styring og tilskudstildeling, som venstre har foreslået med ændringsforslag nr. 10, er den rigtige, og derfor vil vi altså undlade at stemme.

(Kort bemærkning).

Svend Haugaard (RV):

Jeg vil gerne sige til fru Inger Stilling Pedersen, der lige kunne have brugt de radikale stemmer og derfor var skuffet over ikke at få dem, at det radikale venstre i en årrække som fast princip har holdt fast på, at hvor der er tale om selvejende institutioner som frie skoler, er det den rigtige form; hvor der gives offentlige tilskud til frie skoler, er netop den selvejende institution den form, der ikke giver

økonomiske problemer, i det øjeblik der skal ske en ny overtagelse.

Det har kørt vældig fint for højskoler og efterskoler; jeg er så gammel, at jeg kan huske de mange bekymringer, der var, dengang højskolerne og efterskolerne skulle gå over til at være selvejende institutioner; man sagde, at der var fare for indgreb i idégrundlag osv. Det har vist sig at være uden grund. Der har ikke været problemer, der har ikke været indgreb i idégrundlag. Hvis det skulle ske, kan jeg forsikre for, at det radikale venstre skal være der.

Jens Møller (KrF):

Undervisningsfriheden i Danmark er vel en af de ting, mange af os har haft lejlighed til at føle os stolte over, når vi har kunnet sammenligne den med de forhold, der har været i udlandet; vi behøver ikke at gå længere end til Sverige for at se, hvordan forskellene er. Denne undervisningsfrihed har for kristeligt folkeparti været noget meget væsentligt. Det var jo det, der gjorde, at vi for et par år siden, da spørgsmålet om forsøgsseminariet på Tvind var oppe her i folketinget, stemte for bevillingerne til dette nye forsøg, til trods for at vi er inderligt imod meget af det, der foregår på denne skole. Vi mente, at denne undervisningsfrihed var så væsentlig en sag, at vi i kristeligt folkeparti ikke ville være de første til at indskrænke den på nogen måde.

Denne frihedslovgivning stammer jo nok fra før Grundtvig, og når den har været holdt i hævd ned igennem årene her i Danmark, skyldes det, at der altid har været et flertal i dette folketing, der har villet hævde den, og i dette flertal har vi altid fundet de radikale. De har kæmpet for friheden på dette område, og det skal de have ros for.

Nu vil man indskrænke denne frihed, og man kan sige, hvad man vil, der er tale om en indskrænkning i friheden, når det ikke længere kan lade sig gøre at oprette sådanne skoler på privat basis.

Derfor er vi i kristeligt folkeparti forbavsede og skuffede over, at det radikale venstre nu vil være med til denne indskrænkning. Jeg kan ikke se andet, end at der er tale om, at partiet svigter vel nok sin vigtigste eksistensberettigelse ved at gå ind for denne indskrænkning i undervisningsfriheden herhjemme.

Jeg bad om ordet nu for at komme med denne sidste appel til medlemmerne af den ra-

[Jens Møller.]

dikale gruppe: Vil I virkelig svigte det, der har været jeres grundlag i så mange år, vil I virkelig være med til at indskrænke friheden på dette meget vigtige område?

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Blot lige en enkelt bemærkning, for at der ikke skal opstå misforståelser. Der er ikke tale om nogen indskrænkning af nogen undervisningsfrihed med dette lovforslag, og hr. Svend Haugaard havde jo ganske ret i de historiske betragtninger, han kom med tidligere, da han fremhævede en anden diskussion her i folketinget omkring efterskolerne og højskolerne, og på dette område har ingen i den mellemliggende tid overhovedet kunnet påvise eller antyde, at der var sket en indskrænkning i friheden.

Jeg tror derfor, at man, hvis man ønsker at fastholde den frihed, som hr. Jens Møller fremhævede vi med rette var stolte af, roligt kan stemme for dette lovforslag.

Svend Haugaard (RV):

Jeg er ikke helt klar over, om hr. Jens Møller hørte mit svar før, men jeg kan sige, at der ikke er tale om nogen indskrænkning i friheden. Spørgsmålet er jo, hvor langt man skal gå for samfundets regning med hensyn til økonomiske forhold. Der er nøjagtig samme frihed i selvejende institutioner, som der er i den private skole. En ganske lille kreds af forældre eller andre interesserede kan oprette en selvejende institution. Jeg synes, det er ufatteligt, at kristeligt folkeparti, som gang på gang taler om nødvendigheden af at få forældrene med, at få den forældreindflydelse, som de netop kan få igennem den selvejende institution, igennem den kreds, der støtter en skole, kan påstå, at der skulle være tale om frihedsberøvelse. Der er udelukkende tale om, at man har fundet en praktisk form for en sådan skole, og det har intet at gøre med indgreb i nogen form for idégrundlag.

Jens Møller (KrF):

Hidtil har man haft mulighed for at danne private skoler på to forskellige måder: dels som selvejende institutioner, dels som privatskoler. Nu vil man afskaffe den ene af disse muligheder. Det er en indskrænkning i friheden, uanset hvad ministre og radikale i øvrigt siger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen angående titlen
forkastedes med 103 stemmer mod 48.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen var taget tilbage.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen
vedtoges enstemmigt med 151 stemmer.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen om en ny affattelse af § 2
forkastedes med 87 stemmer mod 64.

§§ 2 og 3
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 i betænkningen var taget tilbage.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen
vedtoges enstemmigt med 151 stemmer.

§ 4, således ændret, og §§ 5-12
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 i betænkningen
forkastedes med 87 stemmer mod 64.

Ændringsforslag nr. 6 i betænkningen
forkastedes med 89 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 7 i betænkningen
forkastedes med 82 stemmer mod 69.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen
vedtoges enstemmigt med 152 stemmer.

Ændringsforslag nr. 8 i betænkningen betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 5 og 6 i betænkningen.

Ændringsforslag nr. 9 i betænkningen var taget tilbage.

§ 13 med den foretagne ændring
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10 i betænkningen forkastedes ved, at § 14 vedtoges med 89 stemmer mod 61; 3 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§§ 15-21
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11 i betænkningen forkastedes med 92 stemmer mod 61.

§§ 22-28
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 12 i betænkningen forkastedes med 117 stemmer mod 36.

§§ 29-34
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (K. J. Mortensen):

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i undervisningsudvalget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.

Mødet udsat kl. 17.48.

Mødet genoptaget kl. 19.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om gymnasieskoler og studenterkursus.

(Lovforslag nr. L 170. Fremsat 26/4 77. Første behandling 4/5 77. Betænkning 24/5 77).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang

til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal ikke tage ret meget af tingets tid, jeg kan godt se, at det ikke ville virke passende på denne forsamling. Jeg skal nøjes med at sige, at vi, som ministeren skrev i sin fremsættelsestale, har medvirket i drøftelserne blandt folkeskoleforligspartierne omkring det her fremsatte lovforslag, at vi med den udformning, det har fået, mener, at man er alt for langt fra det, vi kunne se frem til, da vi havde vedtaget folkeskoleloven, og at vi derfor fra SFs side sammen med VS har stillet det ændringsforslag, der simpelt hen går ud på, at optagelse i 1. gymnasieklasse er betinget af, at eleven har afsluttet 9. klasse i grundskolen. Vi mener, det er den egentlige konsekvens af den folkeskolelov, vi har vedtaget, og det skal vi opfordre til at man stemmer for.

Gerda Møller (KF):

For det konservative folkeparti er det lovforslag, der ligger på bordet fra ministerens hånd, ikke nogen imødekommenhed over for og heller ikke nogen tilnærmelse til vores synspunkter, fordi forslaget bygger på den udelte skoles princip og det konservative folkeparti er modstandere af den udelte skole.

For os er det afgørende at sikre gymnasiets faglige niveau, og det mener vi bedst kan ske gennem at stille fornuftige krav til de elever, der søger optagelse i gymnasiet.

I modsætning til næstformanden i Danmarks Lærerforening, overlærer Kirsten Kjersgård, mener vi, at prøver er motiverende for eleverne, og at de hjælper eleven til at få et samlet overblik over det læste stof samt til at vurdere sig selv.

Når vi er bange for en niveausænkning i gymnasiet, hænger det naturligvis sammen med den niveausænkning, der tilsyneladende finder sted i folkeskolen, et forhold, vi tidligere har været inde på her i tinget, og et forhold, som vi har ønsket at rette op på gennem vort forslag til ændring af den nye folkeskolelov.

Vi fik af Kirsten Kjersgård at vide - det er fra udvalget, men vi fik lov til at bruge, hvad hun sagde, det siger jeg til formandens underretning - at der ikke er konstateret nogen niveausænkning i folkeskolen, men det blev se-